Drie Griekse kleinoden

Diogenes van Oinoanda. Levenslessen in steen. **Inl. en vert. Simone Mooij-Valk. Uitg. Styx Publications, Groningen 2000. 50 pp. ISBN 90 5693 037 0, *f* 31,80.**

Kallimachos. 'Geen gezang vol luid gedreun', een keuze uit de poëzie van Kallimachos van Kyrene. **Inl., vert. en comm. Annette Harder. Uitg. Styx Publications, Groningen 2000. 109 pp. ISBN 90 5693 034 6, *f* 35,–.**

Ignatius Diaconus. Fabelkwatrijnen, Byzantijnse tetrasticha. **Inl., tekst, vert. en comm. Gert-Jan van Dijk. Uitg. Styx Publications, Groningen 2000. 58 pp. ISBN 90 5693 038 9, *f* 31,80.**

BOEKEN

Zeker sinds de Boekenweek lijkt de oudheid soms het terrein van grote uitgeverijen geworden. Gelukkig blijven ook enkele kleinere spelers actief op de markt. Zo is er het sympathieke Groningse *Styx Publications*, dat zich vooral richt op Griekse teksten vanaf de oudheid tot heden. Drie recentelijk door Styx uitgebrachte titels brengen enkele in Nederland minder goed bekende auteurs onder de aandacht. Het gaat om een 2de-eeuwse filosofische proza-tekst (Diogenes van Oenoanda), geleerde Hellenistische poëzie uit de 3de eeuw v.Chr. (Kallimachos) en een Byzantijnse collectie fabels in dichtvorm (Ignatius Diaconus).

Een in het Nederlands taalgebied uitzonderlijk element is dat de beide poëzie-deeltjes tweetalig zijn. Dat is vooral aardig bij de Byzantijnse fabels, gepresenteerd door Gert-Jan van Dijk, die na zijn talrijke publicaties als 'fabelkundige' geldt. Het niet al te moeilijke Grieks van de 9de-eeuwse Ignatius Diaconus laat zich nu goed vergelijken met de heldere vertalingen van Van Dijk. Omdat het steeds om kwatrijnen gaat (afgezien van de motto's) en de verzen geen al te hoge pretenties hebben, is het voor iedereen die een beetje Grieks kent een aardige exercitie. Fabelliefhebbers hebben met deze auteur een relatief onbekende schakel erbij in de eeuwenlange traditie van fabeldichters. Van Dijk's deskundige inleiding en aantekeningen bieden hierbij bruikbare hulp.

Lastiger Grieks is te vinden in de bloemlezing uit de poëzie van Kallimachos die is verzorgd door Annette Harder, hoogleraar in Groningen en specialist op het gebied van Hellenistische poëzie. De kwaliteit van het gebodene is ook hier hoog: ook hier krijgt de lezer een grondige inleiding, een duidelijke vertaling en goede aantekeningen. Kallimachos is een van de belangrijkste dichters uit de Hellenistische tijd en verdient dus ook zonder meer een ruime bloemlezing. Maar de aard van zijn werk maakt de toegang voor een groter publiek wel moeilijk: het gaat hier om geleerden-poëzie, vol toespelingen en verwijzingen, vol obscure epitheta en varianten op mythologische verhalen. Gelukkig helpt Harder waar zij kan, met zo'n dertig pagina's verklarende aantekeningen, en bevat de bundel ook wat minder met geleerdheid beladen teksten, zoals drieëntwintig spitse epigrammen.

Ongetwijfeld het grootste lezerspubliek zal te vinden zijn voor de proza-tekst van Diogenes van Oenoanda. Het boekje is verzorgd door Simone Mooij-Valk, die eerder voortreffelijke vertalingen leverde van Marcus Aurelius en Arrianus. In deze uitgave gaat het om de restanten van een grote inscriptie die de rijke Diogenes in zijn stad liet aanbrengen, met daarop zijn visie op de leer van Epicurus. Dankzij deze weldoener, die niet koos voor standbeelden of spelen maar voor een blijvend monument, bezitten we nu een fascinerend inkijkje in het Epicurisme, dat vijf eeuwen na Epicurus zelf nog springlevend was. Mooij-Valk biedt de lezers een bijzonder goed gedocumenteerde, up-to-date gebrachte vertaling. Zelfs de meest recente fragmenten (de opgravingen gaan nog steeds door) zijn opgenomen. Inleiding, toelichtingen per fragment, foto's en tekeningen maken de uitgave heel compleet. Nu ja, alleen de Griekse tekst ontbreekt. En in dit geval is dat jammer, want de Griekse tekst is niet zo gemakkelijk bereikbaar en in omvang beperkt. Een originele tekst, hoe fragmentarisch ook, had enige directe herkenning mogelijk gemaakt en zo het geheel nog meer tot leven gebracht dan nu. Het leesplezier is er gelukkig niet minder om. Diogenes heeft een gewichtige boodschap voor de mensheid maar kletst er intussen ook gezellig op los. Soms bieden zijn teksten zelfs verrassende vergezichten. Het allermooist is wel een utopisch visioen (fr. 39,=Sm. 56) van een toekomst zonder muren en wetten: we verbouwen dan broederlijk met elkaar op het land wat we nodig hebben, leggen daarvoor zelfs rivieren om (!) en gaan onafgebroken door met filosoferen. Heel even dacht ik aan de zegeningen van het Sovjet-communisme, maar dat was een slechte gedachte: zo was het door Diogenes en Epicurus zeker niet bedoeld.

De drie nieuwe uitgaven zijn, elk op hun manier, welkome bijdragen aan het Nederlandse 'vertaalbedrijf'. De bescheiden prijzen brengen de boeken ook in dat opzicht binnen bereik van veel lezers.
(Te koop via de boekhandel of: Uitg. Van Gorcum, Postbus 43, 9400 AA Assen).

VINCENT HUNINK